

za občino ZGONIK

bi želeli napeljati vodo v hišo, naj se odobrija primerne podpore. Uporaba vode za kmetijske potrebe mora biti po nižjih cenah.

Pogozdovanje

Vse občinske gmajne naj se pogozdijo. Pri
vratnikom, ki hočejo pogozditi lastne goličave,
naj občina preskrbi brezplačno sadike in odo-
bri primerne podpore.

Enakopravnost slovenskega jezika

Občinske poti

Nujno je, da se dosedanje občinske poti in to zlasti poti iz Samatorice v Salež, iz Saleže v Zgonik, iz Zgonika v Gabrovce, iz Zgonika v Repnjo, iz Repnja v Brišičke in na postajo Prosek, popravijo in razširijo, da bodo odgovarjale sedanjim prometnim potrebam.

Zahteva se tudi, da se poti na polja in travnike, popravijo in razširijo.

Šolstvo in ljudska prosveta

Občinska uprava mora posvetiti uo pažnjo
šolskim in prosvetnim problemom. Zahtevamo
da se šolsko poslopje v Zgoniku razširi in po-
pravi v skladu s sedanjimi potrebami ter da
se zgradi novo šolsko poslopje v Saležu.

Občinska uprava mora podpreti ljudsko ini-
ciativo za graditve ljudsko prosvetnih domov
in kjer je potrebno nastopiti iniciativno.

Zdravstvo in higiena

V kraji, kjer še ni občinskih ambulant, jih je treba ustanoviti, kjer pa še obstajajo, jih je treba razširiti in dobro opremiti. Imenuje naj se občinska bolnišnica. Skrbeti je treba, da bodo obiskovalci občinskega zdravnika bolj pogosto. Omočititi se mora brezplačno zdraviljenje, razen najhujšim občanom. Občinski zdravnik mora periodično pregledovati mladino.

Po vaseh naj se zagradijo javna kopališča.

Zemljiška knjiga

Občinska uprava mora posredovati, da se zemljiška knjiga z dokumenti, ki se še vedno nahaja v Sežani, prenese čim prej na STO in tako omogoči kmetom ureditev še neurejenih zemljiškoknjižnih zadev, olajša dobivanje hipotekarnih posojil in promet z nepremičninami.

Stanovanjski problem

Zaradi pomanjkanja stanovanj in to zlasti v Gabrovcu, naj občinska uprava dela na tem, da se zgradi potrebno število stanovanj za delavske družine.

Turizem in industrija

Občinska uprava mora dati pobudo, da se izkoristijo vse možnosti za razvoj industrijske (kamnolomi) in turistične dejavnosti v občini v splošno korist občanov.

Informbiroi

Imanje delavcev za ELR

V svoji izdaji ritj proti državam vzhodne Evro
«Unita», da je S tem v zvezi poudarja današ
vo za zunanjo «Borba», da se kljub besni k
da tvrdka An- panji, ki jo vodi Informbiro p

viji 1500 trak-
 to piše list, da
 počitev velik u-
 so se trdo bo-
 e dobave. List
 e bodo italijan-

proti Jugoslaviji ne rodi sad
temveč krepi zanimanje delav
za izgradnjo socializma v Jugo
viji, kakor tudi njihovo simpa
za borbo, ki jo vodi KPJ za e
kost v socialističnih odnosih.

I. te od Democrazie cristiane pa liberalne stranke s socialistj republikancj vmes.

leti.
imij kandidati
prjev, med ka-

izkaznice za tiste, ki jih še nimajo. Vsekakor bi to bil nov dokaz, kako jalovski so bili izgovori francoskih cionšev in razbijačev Vidali, ki je trdil, da se brez novih kaznic ne bo moglo voliti. Potrebno bo imeti izkaznice za vse, ki bodo izšli iz taborišča.

leposesničkov, da so prav resnični in realizem. da pojde na fovimento so-

levi del ostane občinskemu računščaku, srednji del služi volivcem na volišču, desni del pa bo prejel sednik volišča odtrgal zaradi kontrole. Tisti volivci, ki ne bi prejeli potrdila na dom, jih bodo lahko dvignili na splošno volilno uradno sejo.

na anagratu na anagratskem urad

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Akcijska za mir in goriški Slovenci

Poseben pripravljalni odbor - Podpisna akcija Demokratske fronte Slovencev po vseh slovenskih krajih

K splošni borbi proti atlantskemu paktu, ki je direktno in najnevarnejše ogrožanje miru, so se poleg drugih demokratičnih organizacij pridružili tudi Slovenci s svojo DFS na čelu. V ta namen se je ustanovila na Goriškem poseben akcijski odbor vseh naprednih strank in organizacij, v katerem je zastopana tudi DFS, ki je bila vedno v prvih vrstah v borbi za mir in je izjavila svojo solidarnost tudi z nedavnim kongresom za mir v Parizu.

V vseh vseh so bili organizirani pripravljalni odbori, ki bodo razdelili posebne tiskovine s slovenskim besedilom in zbirali podpise vseh tistih Slovencev in drugih demokratov, ki jim je bilo do vojne za tuje interese in hočejo ostati živi v miru na svoji zemlji. Kakor je izjavila tista žena, ki je na konferenci v Standeru 27. marca predlagala posebno resolucijo za mir, ker: "slovenska mati ne bo nikoli več vzgajala svojih otrok za vojno, ampak za mir in delo."

Bolj kot kdor koli imamo žalostne izkušnje iz imperialističnih vojnami ml. Slovencev. Ker je naše ozemlje izrednega strateškega pomena in vodilo preko njega vse poti iz enega dela Evrope v drugega, so se vedno trgli zaradi raznih imperialističnih pustošev. Ti so poleg prišli naši ljudje, da so se morali boriti za njihove umazane interese, ki so bili vedno v krivičnem nasprotju z interesi našega ljudstva in naše domovine.

Ogobogati s temi stoletnimi izkušnjami se bomo borili proti vsem ponovnim poskusom, ki bi nas hoteli zopet zaplesti v krvave pustošilne vojne iz krivičnih interesov. Dosti je naših družin, ki še vedno nimajo strehe nad glavami, ker jim je razbila zadnja vojna. Čeprav so nas opeharili za dober del pridobitev v gigantski osvobodilni borbi, ki je imela med drugim to dobro, da je naredila iz nas ljudi, ki so začeli misliti s svojo glavo in so se zavestno odločili, da se bodo borili za lastno ljudstvo, kadar nastopa složno in enotno.

Z zahtevu po miru, ki je naslovljena na poslansko zbornico v Rimu, se obračajo naši volivci na poslansko zbornico in na senat ter jih rožajo, naj se nikar ne preneajo in naj ne potrdijo podpisa, ki ga je napravil zunanji minister pod atlantskim paktom.

Veliko odgovornost, ki jo s tem bremena Italija, so občutili vse stranke in tudi odgovorni možje večinoma, ki so morali zaradi notranje disciplin glasovati tako, kakor jim je narekovalo njihovo "vodstvo", so potem na privatnih strankah in sešanih izrazili, da so proti temu paktu. To mnenje je našlo svoj odraz tudi pri glasovanju v obeh zbornicah, kjer se je mnogo odličnih moči izreklo proti paktu, ali pa so se vsaj vzdržali glasovanja.

Zato je popolnoma upravičena naša zaskrbljenost in razburjenje sprito nove smeri zunanje politike naše države. Naša zahteva, da poslanska zbornica ne sme brez premisleka zapustiti sklenitev pakta, je zato več kot upravičena. To našo skrb še povečuje zvest, da bi bila nova vojna, katero pripravljajo, še mnogo huja, kakor je bila zadnja. Ni pa res, da bi se Italija ne mogla izogniti. Bolj logično je mnenje, da se bodo bodoči vojskovojačili branili preveč razširili svoje področje in ne bodo vanj vključili Italije, v kateri tudi v zadnji vojni ni bilo odločilnih bitk, ampak samo izpraznjenost bilke.

Mi spoštujemo posebno mnenje pripadnikov ene ali druge ideologije in smo zato proti vojni pustošilnim napram narodom, ki jih izpovedujejo, ker vemo, da je med nami mnogo takšnih, ki ne pripadajo ne enemu ne drugemu od teh dveh nazorov in zgodovina nas uči, kaj pomenijo za državo vojne, katere ne odobrava večina njenega prebivalstva. Mi želimo, da bi mogla Italija sodelovati z vsemi narodi, in vemo tudi, da temeljito osnovne vrednosti anglosameriške demokracije ravno na spoštovanju svobode posameznih državljanov. Prav za to dela smatramo, da bi pristala nek enemu obeh nazorov pomeni za nas uničenje teh temeljnih vrednosti in kršitev osnovnih svobod. In to zažamevamo v novi ustavi.

Zato pozivamo poslansko zbornico, naj ne ratificira pakta. Do tega smo

upravičeni tudi zato, ker so občinske stranke pred volitvami izjavile, da Italija ne bo pristala na vojaške zveze. Sedanjim pristankom bi pomenil kršitev te objave. Tudi člen II. ustave zavrača vojno kot sredstvo za rešitev mednarodnih sporov in nalaga naši republiki, da se mora vzdržati vsakih obvez, ki bi jo mogle zavleči v take spore in preprečiti, da bi ne mogla ostati nevtralna. Tako imamo tukaj osnovni kontrast med ustavo in med podpisanim atlantskega pakta.

Zaradi tega vabimo obe zbornici, da odložijo podpis ali pa da vsaj izjavijo, da ne bodo dovolili nobeni tuji državi vojaških oporišč, ne dovolili vstopa na naše ozemlje tujim četam in da se ne bo izvajal v notranji politiki države noben tuji vpliv, ki bi mogel škoditi ali okrniti svobodo državljanov in strank. Ponovno in svečano izražamo našo obsodbo vsake politike, ki pelje k vojni in povzroča sovraštvo med narodi.

KULTURA

„Mladi vzori“ - četrti zvezek

Prejšnji teden so izdali slovenski srednješolci v Gorici 4. številko svojega mesečnika „Mladi vzori“.

Kot prvi članek je v njem Asijin „V mraku“, ki je ves pod vtisom velikonočnih praznikov in polni lirčne osladnosti, o kateri imamo utis, da ni občutna, ampak narekovana. Boljša stvar je iztokov „Na Ojsterniku“, ki nam, sicer malo preveč na kratko, opisuje izlet na korosko mejo. Alerka posnema v „Ni le v pirih Velika noč“ Trdnovo bajke o Gorjancih, le da ji manjka njegove zadržane realizem in se raje zavija v megleno mistiko. Zelo nam u glasbeni rubriki pomeni na kratko Mozartovo zasebno življenje in Svarin opisuje v kratkem a dobrem sestavku smrt tolimskih puntarjev na goriškem Travniku.

V tej številki je tudi zaključek razprave „O kmečkih uporih“, ki je še precej daleč podana, vendar izjemen njen konec: „Prevedel so upanjo na boljše dni. Slovensko ljudstvo je namreč malo samo, upanjo, ker je to iz pravega tolažja, slabšev, ampak je tudi aktivno poseglo v borbo in masčevalo Mitja Gubca in njegove junaške tovariše.“

Tokrat je na zadnjih straneh uredništvo uveljavilo kotice za „Pomenke“ s sodružiki. Priporočamo nam, da bi sodelovali svoje mlade sodelavce k večjemu realizmu in stvarnosti. Okrog nas se dogajajo važne stvari, mimo katerih ne moremo in ne smemo, da ne bomo šlo življenje mimo nas in bomo občutili osamelost v mrtvi preteklosti. Mladina mora tičati v sedanjosti in delati za prihodnost. To je njeno geslo in to hoče od nas tudi naš veliki budilec Oton Zupančič v svoji „Pesmi mladine“.

Tkanine Unrra

Pokrajinski upravni urad za mednarodno pomoč je dne 1. odredil, da se bo v prihodnjih dneh otvorila v Gorici trgovina, ki bo razdeljevala Unrrine tkanine najboljega tipa vsem tistim lastnikom Unrrinih nakaznic, ki niso doslej imeli možnosti, da bi si nabavili to blago.

Polni urnik javnih lokalov

Goriški kvestor je s posebnim odlokom določil naslednji polni urnik za javne lokale v naši pokrajini, z veljavnostjo od 15. maja do 31. oktobra 1949.

V Gorici in v vseh krajih podeljena se vsi javni lokali odpirajo ob 6. uri.

Zapirajo se po naslednjih predpisih:

a) Restavracije, gostilne, karvane, bari in brezakolone gostilne v Gorici, Gradcu in v občini z nad 10.000 prebivalci zapirajo ob 1. uri;

b) v drugih občinah in manjših krajih pa ob 24. uri;

c) Kreme, kreme s kuhinjo, prodajalne vina in semence;

a) za Gorico, Gradec in druge občine nad 10.000 prebivalcev ob 24. uri;

b) v drugih občinah in manjših krajih ob 23. uri;

Ob isti uri se bodo morali zapreti tudi zabavni krožki razen ob sobotah, ko zaprejo v Gorici in ostalih občinah z nad 10.000 prebivalcev ob 1. uri in v drugih

manjših krajih na podeželju ob 24. uri.

Opozarjamo, da lokali, kjer prodajajo samo alkoholne pijače, ne smejo biti odprti pred 10. uro ob delavnikih in pred 11. ob praznikih, ter se ne smejo zapreti po 23. uri.

Drvo ga je počilo po glavi

Včeraj je 51-letni Vondina Anton iz ul. Cipriani št. 1 šel na dvorišče svojega stanovanja in pričel sekati drva. Nekaj časa mu je šlo delo prav lepo od rok. Toda nenadoma, ki nikoli ne spi, je hotela da mu je neko drvo, ki se mu ni hotelo skrojiti, nenadoma zletelo v zrak in ga na poti nazaj trčilo v glavo. Na pomoč mu je moral priti hitrejši rešilni avto Zelenega križa, ki ga je odpeljal v mestno bolnico.

NERODEN TELOVADEK

Pri telovadbi se je včeraj ponesrežil 13-letni dijak Milani Mario iz ul. Tomžik, ki je pri neki vali hotel narediti padel in si zlomil roko. Odpeljal so ga v mestno bolnico, kjer so mu kot spravili na mesto kakor se je dečko lahko vrnil domov.

NESPRETN PLEZALEC

Z visoke češnje je včeraj padel na marmornato ploščo 6 letni deček Sergej Krajski iz ul. D. d'Aosta št. 32. Ko se je deček najedel češnje, ki mu je splezal na tla. Ze ob prvih poskusih pa mu je vnela, katere se je trdno oprijel z obema rokama ušla, in trčel je na tla. Odnesel je večjo rano na levem stegenu, za kar so ga morali takoj odpeljati v mestno bolnico Brigata Pavia.

Vozni red na goriškem kolodvoru

ODHODI
Za Trst: 6.16, 7.29, 9.50, 14.25, 16.40 (za Ronke ukinjeno ob nedeljah), 18.47, 21.27, 23.40.
Za Videm: 6.25, 8.49, 13., 14., 15.10, 16.57, 18.37, 20.50.

PRIMOHI
Iz Trsta: 6.10, 8.07, (iz Ronk ukinjeno ob nedeljah), 8.46, 12.58, 13.58, 16.54, 18.34, 20.45.
Iz Vidma: 6.13, 7.25, 9.47, 13.57, 16.12 (ukinjeno ob sobotah), 18.45, 21.12, 23.36.

Nov železniški vozni red

ki stopi v veljavo 15. maja t.l.

ODHODI
Za Trst: 6.15, 8.12, 10.50, 13.27, 16.20 (ukinjeno ob nedeljah), 19.08, 22.15, 23.25.
Za Videm: 6.14, 7.08, 8.54, 12.31, 14.10, 16.38, 18.48, 20.13.

PRIMOHI
Iz Trsta: 6.08, 7.06, 8.05 (ukinjeno ob nedeljah), 8.51, 12.28, 14.08, 16.35, 18.44, 20.11.
Iz Vidma: 6.11, 7.39, 10.46, 13.25, 16.16 (ukinjeno ob nedeljah), 19.06, 22.11, 23.22.

KINO

VERDI. 17: „Ce me boš hotel“, G. Garson.
VITTORIA. 17: „V imenu zakona“, M. Girotti.

CENTRALE. 17: „Zalujoco mesto“, L. Tosi.

MODERNO. 17: „Iznenadenja ljubimca“, A. Marshall.
EDEN. 17: „Dol z ženskami“, S. Laurel in O. Hardy.

Novo ustanovljena zveza obdelovalcev

V Gorici so direktni obdelovalci zemlje te dni na zasedanju pri agrarnem inspektoratu osnovali svojo zvezo. Tega zasedanja so se udeležili vsi direktni obdelovalci našega mesta, ki so po sprejemu socialnega statuta prešli na izvolitev izvršnega odbora zveze, v katerega so bili izvoljeni sledeči: Ivan Vida, Evarist Lutman, Jožef Vechiet, Anton Vida, Anton Zotti, Graziano Culot, Guido Hvala, Michael Culot, Alojz Madriz, Ivan Nardin, Anton Petterin in Gino Madriz. Zveza bo imela svoj sedež v ul. XXIV. maja, prvo nadstropje.

Včeraj dopoldne se je na agrarnem inspektoratu vršil občni zbor članov pokrajinskega agrarnega konsorcijsa s sledečim dnevnim redom: odobritev bilančnega računa za leto 1948, razdelitev dobička, izvolitev novega upravnega odbora in nadzornikov.

PREDLOG ZA JAVNO ZDRAVILISCE

Te dni sta se sestali zdravstveni komisiji goriške in videmske pokrajine, da bi proučile problem novega skupnega zdravilišča za jetične. Po sprejetih sklepih na tem sestanku so odposlali visokemu komisariatu za higieno predlog za zgradnjo skupnega zdravilišča za obe pokrajini v Karniji.

OSTALA JE BREZ KOLESA

Včeraj so običajni znezanosti tavali odjedali kolo 29-letnj gospodinjici Sorli vd. Nardin Mariji iz Standerja. Tatvino je Sorlijeva prijavila kvesturu Kolo je bilo vredno okrog 12.000 lir.

Pogreb ponesrečenih dijakov

Včeraj popoldne ob 16. uri je bil s trga Julia pogreb 16-letne Sessi Marije iz ul. Garzaroli, ki je tako tragično izgubila svoje mlado življenje pri izletu k Belopeškemu jezeru. Pogreba so se udeležili zastopniki pokrajinskih, občinskih in šolskih oblasti ter dijaki vseh goriških italijanskih in slovenskih šol. V spremstvu je bilo več tisoč ljudi in osem vovč, med katerimi je bil tudi oni, ki so ga pokopale slovenske osnovne in srednje šole.

Ob 18. uri je bil v Ločniku pogreb druge ponesrečene 16-letne Formasi Argentine, ki se ga je tudi udeležilo precej ljudi, zlasti šolske mladine, med katero so bili tudi zastopniki slovenskega dijaškega doma iz Gorice.

Gojenci slovenskega dijaškega doma v Gorici so namesto cvetja na grob umrlih dijakov darovali Zelenemu križu 1870 lir in Podpornemu društvu pa 1875 lir.

Nepokorna Helena

Včeraj so organi javne varnosti v Gorici aretirali 26-letno Strukelj Heleno, ki se ni pokorila določilom izgonenske lista, ki ga ji je izdala pred časom tukajšnja kvestura.

V spremstvu izgonenske lista sta morala včeraj v njuno rojstno kraje tudi 29-letni Mastroimone Salvatore iz Caltanissete, ki je nekaj časa prebil v tukajšnjih zaporih zaradi nameravanega prestopa meje, in 46-letni Tinta Angel iz Trsta, ki je bil nekaj časa pridržan iz varnostnih razlogov.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Skupno delo za boljšo bodočnost

Kmeška obdelovalna zadruga na Krogu iz fevdalne zemlje benediktincev

V okviru del pri obnovi in splošnega gospodarskega razvoja v našem kraju, pod pokroviteljstvom in ob pomoči ljudske oblasti, je posebno važno vlogo zavzel razmah raznih vrst zadrugnega udejstvovanja.

Najprej so zrasle nabavne in prodajne zadruge, katerim so sledile kmečke obdelovalne, poljedelske in končno kmečke produkcijske zadruge. Vse te zadruge imajo nalogo, da preobrazijo poljedelsko gospodarstvo, ki sloni še na zastarelem načinu majhne zasebne proizvodnje, v moderno poljedelsko gospodarstvo, ki se naslanja na kolektivizacijo zemlje in uporabo modernih tehničnih sredstev. S tem bomo dosegli večjo in boljšo proizvodnjo, ki bo vplivala na dvig življenjske ravni prebivalstva v kraju in v okolici.

Med drugimi produkcijskimi zadruhami imamo do danes tudi zadrugo na Krogu (pri Sv. Onofriju). Tu je bila nekdanja fevdalna zemlja benediktincev iz Pralje, ki so si pred 100 leti s spletkami pridobili zemljišča grofov Grisoni. Pri tem jim je pomagala tedanja meščanska vlada, čeprav je zadnji od grofov Grisoni daroval v svoji poslednji volji vso to zemljo kmetom!

Izkoriščanje in bedne razmere, v katerih so živeli koloni etratov benediktincev, so bile vsakomur znane, toda nikogar ni bilo, ki bi se bil zavzel v dobro reševih kolonij. Samo narodno-osvobodilna borba, ki je dala ljudstvu agrarno reformo, je dosegla, da so koloni dobili zemljo, katero so tolikokrat oznožili s svojim trudom, potem in krivjo. Ko so benediktinci na zahtevo ljudstva morali zapustiti posestvo na Krogu, je v tem kraju zacvetelo novo življenje. Tako je nastala tamkaj v novembu 1948 kmečka produkcijska zadruga, ki jo tvorijo samo nekdanji koloni in kateri so s skupnimi naporji dosegli že sedaj znane uspehe.

Zadruga ima zaenkrat 36 družin, ki štejejo 150 državljskih članov. Vodita jo tovarji Guzi in Kastelic, ki dajeta kot vsi ostali člani za

izboljšanje kolektiva na razpolago svojo sposobnost. Za bodočnost ima zadruga najboljše izglede, ker vlada pri vseh zadruharjih najbolj volja in napredek; škoda je le, da jim primanjkuje strokovno osebje. S prihodom posebnega poljedelskega strokovnjaka-agronoma bo odpravljen tudi ta nedostatek.

Zadruga posest ima nad 150 hektarjev površine, ki je deloma posajena s trtami, deloma je tam orna zemlja, ostalo so pašniki in vinogradi. Za obdelovanje imajo zadrugi na razpolago nekaj poljedelskih strojev, in sicer traktor in sejalni stroj. Ne manjka jim tudi malitnica in stroj za vezanje ter polnjenje silosov.

Razume se, da ima zadruga lastno živino. V lepih hlevih opazi 25 volov in krav, 39 ovac ter nekaj nad deset prašičev oziroma po večini svinj, ki jih je prejela zadruga iz Jugoslavije.

V Sičolski dolini ima zadruga dva mlina, od katerih je eden na vodni, drugi pa na mehanični pogon. Kolektiv ima svoj glavni dom v poslopju nekdanjega samostana, kjer so nastanjeni uradi, in poleg tega prebivajo tam štiri družine s približno 20 družinskih članov. Tu sta bivala nekdo — dva brata!

Dasi podnebje ni posebno bogato, so zadrugari prepričani, da bodo pridelali lete najmanj 300 stovov žita, 400 stotov krompirja in nad 500 hektolitrov vina ter drugo. S spretnim vodstvom in s čim produktivnejšo delavnostjo bo dosegla zadruga še veliko večje uspehe ter pripomogla k okrepitevi našega celokupnega gospodarstva, ki je osnova za ustvaritev boljše bodočnosti ljudstva Istrskega okrožja.

Semedela

Ne ples, nego kulturne prireditve

V nedeljo je naša prosvetno društvo priredilo kulturno predstavo za otroke v društvenem domu v Giusterni. Tovariška Vanda Crček, ki je vodila pionirje in pionirke, da so se dobro naučili svoje vloge, pesmi in recitacije, je lahko zadovoljna nad uspehom, prav tako kot so bili gledalci. Posebno dobro je uspela igra „Bedaki“ od Suhodolkega, ki je povzročila mnogo smeha in dobre volje. Dobra je bila tudi enodelna igra „Sestra“ od Beljanova. Za svoje izvajanje so otroci želi mnogo odobravanja.

Pomanjkanje kulturne vzgoje kot ostane fašistične kulture se opaža pri starejših in tudi pri mladini. Veliko več je bilo udeležbe na plesu, ki je sledil kulturnim prireditvam, kot na predstavah sami. To ni prav. Posebno ne ob strani mladine, ki na ta način pokaže vse premlaže zanimanja za tako lepe kulturne manifestacije. Ne za ples, ampak za svojo kulturno vzgojo bi se morala mladina s takim navdušenjem pozanimati.

Doma moramo pridelati dovoljino količino semen

Opozarjamo vse naše kmetovalce, da imajo naše kmetijske zadruge, poleg ostalih dolžnosti, zelo važno nalogo: odkupiti v tekočem letu čim večjo količino semenske pšenice, semen povrtnin in krmilnih rastlin. Semena bodo zadruge odkupovale po vezanih cenah. Pri odkupu bodo kmetovalci dobili bone v vrednosti oddanega blaga. Za iste si bodo lahko nabavili vse potrebne industrijske izdelke (gnojila, škropla, kmetijske stroje in orodje, tekstilno blago in obutev) po nižjih enotnih cenah.

V interesu posameznikov in skupnosti je, da kmetje takoj prijavijo zadrugam predvideno količino semen, katere nameravajo oddati po vezanih cenah ali v prosti prodaji. Kmetje morajo obenem obvestiti zadrugo, kje se nahajajo posevki in površino zasejano s kulturami, katere nameravajo oddati kot semensko blago. Pri okrajnih kmetijskih odsekih bodo postavljene posebne komisije, katere bodo imele nalogo: preveriti, če v času razvoja rastlin (vegetacije) pregledati in če tam ugotoviti, če kvaliteto odgovarjajo ali ne.

Posebne nagrade bodo dodeljene kmetovalcem, kateri bodo pridelali posebno sortno čista semena.

Kmetijske zadruge so že dobile posebne obrazce, katere morajo kmetje izpolniti pri prijavljanju pridelkov.

Prepričani smo, da bodo naši kmetje pravilno razumeli to našo akcijo, ki gre v prid posamezniku in skupnosti.

ALOJZ REBULA

Dve poglavji romana iz tržaškega življenja pred štiridesetimi leti

„Daj mi ognja“, je govoril dijak, sklonjen k tovarišu, in budi miran. Miran bodi, ti pravim. Ne razazari, ti pravim... Ce ne boš miran, vidiš... In pri tem je z roko sploščal pokazal na študenta, atale gospod že piše. Naj piše, prav imo, jutri bo že v Edinosti ali v Piccolo. Me ne more, jaz nisem kriv, jaz nisem nikogar razžalil. On je novinar, vidiš, novinarji imajo pravico, da pišejo...“

„Ni se vam treba batiti, je tedaj smejel rekel Miran in se še le potem, ko je pristavil svinčnik k papirju, da bi pisal naprej, začudil, da se je drznil glasno izgovoriti slovensko besedo v italijanskem lokalu.“

Z bližnjimi omizji so vsi gledali dva slovenska delavca, nekateri z dobrovoljnimi, drugi z mrklimi obrazi, toda nihče ni rekel besede, kakor bi bila vse obšla nede.

nenadna in bojazljiva prepadenost.

Ob Miranovih besedah se je tujec, ki je sedel pred njim, zdrl.

„Xe slavo aneko levi? je nepričakovano spregovoril. Vprašal je hlavno, s prizvokom radovedne prijaznosti. Miran je dvignil glavo in prikimal.

Pred njim je sedel fant kakih štirindvajsetih let z izrazito moško glavo nečne polti, z obilnimi, volnenimi, nad celom razmršeni lasmi, pod katerimi se je bocielo lepo odprto celo z eno samo lahko gubo. Bistre in blage, a vendar z nekimi divjimi preblisti očarjene oči, lep raven nos, obilni temni brki, ki so se pod neznatimi teli poveljali na krepke, gladko obrti podbradek, vse to je dajalo temu obrazu izraz neke odlične in vitalne, a vendar

IZ SVOBODNE GORIŠKE

Napredek na državnem posestvu

Na posestvu „Nova Gorica“ bodo pridelali letno do 2 milijona cepljenk - Gradnja modernega cvetličnjaka

Za vsako panogo kmetijstva so organizirane posebne delovne brigade. Z mehanizacijo, ki so jo na posestvu uvedli, in z brigadnim skupnim sistemom dela, so pravočasno izpolnili setveni plan jarih žitaric in nadaljevali s setvijo korenin in s posevkom povrtnin. Vseh povrtnin za oskrbo mest in industrijskih centrov v Sloveniji in Slojaku. Proti jugu so odprta toplim vetrovom, ki prihajajo z morja, na severu pa jih brani pred mrzlimi vetrovi visoko pobočje Trnovske planote.

Pomlad nastopa tu približno mesec dni prej kot v ostalih predelih Slovenije in tudi jesen se zavleče precej dalje. Delovni kolektiv tega državnega posestva je letošnja pomlad napovedal tekmovalno vsem drugim državnim posestvom v Slovenskem Primorju tako glede hektarskega donosa kot pri organizaciji in kvaliteti dela.

Letos so uredili tukaj eno največjih sadnih drevesnic v Slovenskem Primorju. Med tisoči in tisoči drugega sednega drevesja so nasadili tudi okrog 50.000 kaktusov, katere v vsej Sloveniji proizvajajo edino ta drevesnica. V novem trsem matičnjaku so nasadili nad 100 tisoč cepljenk. Z arondacijo nekaterih zemljišč s privatnimi posestniki nameravajo prihodnje leto razširiti sadno drevesnico vsaj za še enkrat toliko. Tudi trsnico bodo povečali, da bo lahko proizvajala letno do 2 milijona cepljenk.

Posestvo ima poleg tega okrog 35 hektarjev vinogradov, večje površine zemlje za pridelovanje žitaric, krmilnih rastlin in vsakovrstne povrtnine. Kot vzporedna panoga kmetijstva je zelo razvito tudi cvetličarstvo in živinoreja.

Na posestvu so pričeli tudi z izboljševalnimi deli in s kapitalno graditvijo. Tako bodo letos na bivšem letališču izboljšali okrog 10 km zemljišča, ki so ga doslej zamočvirjali podtalni vrelci in pritoki Lijaka, ki še niso regulirani. Dosej so zgradili tukaj dva večja odtočna jarka in pričeli z izkopavanjem ši-

roke mreže manjših drenažnih jarkov. Začeli so že graditi tudi velik svinjak, v katerem bo prostora za 200 glavičastih svinj.

Na ta način se bo to posestvo razvilo v velik obrat, ki ima lepe možnosti razvoja in visoke proizvodnje. Z dobro organizacijo bo v znatni meri prispevalo k preskrbi delovnega ljudstva s potrebno hrano.

Izplačila vojne škode

Finančna intendenca v Gorici sporoča, da bo odslej urad za informacije glede izplačila vojne škode posloval samo enkrat na teden in sicer vsak petek od 9. do 12. ure. Vse ostale dni bo urad zaprt in to, da se odpravi vsaka zamudna časa in da se vojne odškodnine čimprej izplačajo.

Na podlagi nove ministrske odredbe se bodo predjudi na vojno odškodnino, kakor tudi nadaljnji obroki tistim strankam, ki so že prejeli prvi predjudij, izplačevali po časovnem redu vizitice posameznih prošelj. Samo v res izrednih primerih se bo vojna odškodnina lahko izplačala tudi izven tega reda.

Omenjeni urad nadalje sporoča, da za prejem prvega predjudija na odškodnino ni treba vložiti nobene posebne prošnje ni da se bo ta prav tako izplačal, kadar bodo prišle posamezne prošnje na vrsto.

Za pridelovalce tobaka

Po novi ministrski odredbi se bo v letu 1950 odzvelo dovoljenje za pridelovanje tobaka vsem tistim pridelovalcem, ki so v prejšnjem letu gojili več kot 20 odst. tobaka druge vrste, kakor je ona, ki je navedena v dovoljenju, ali pa če so ga pridelali manj kot predvideno v odredbi.

Ljudske demokracije in trgovina s kapitalističnimi državami

Iz komentarja „Borbe“ o informbirojevski gonji proti FLR Jugoslaviji

Navdihovalci protijugoslovan-
ske gonje in njihovi pristaši v
državah ljudske demokracije skr-
ivajo pred svojimi narodi in de-
mokratičnimi množicami na sve-
tu pravo jedro spora med našo
partijo in VKP (b). Moskovski
in drugi komentariji ter pisni
sramotilni članki proti naši
državi skrbno pazijo, da se ne
bi dotaknili za nosilce informbi-
rojevske gonje bolnega vpraša-

nja odnosov med socialističnimi
državami; če ga pa omenijo, po-
tem govorijo v splošnih frazah o
nesobični pomoči ZSSR ljudski
demokraciji, o tem, da odnosi
med Sovjetsko zvezo in država-
mi ljudske demokracije niso ta-
ki, kakor so med kapitalistični-
mi državami itd.

Gonjo proti naši državi, so za-
čeli prav zato, ker je bila naša
partija toliko pogumna in moč-
na, da je zastopala pravilno in
pravično načelo enakopravnosti
socialističnih odnosov v socialis-
tični fronti. Prav zaradi tega,
ker ne morejo ali nečejo razu-
meti, da go najni taki odnosi med
novimi socialističnimi državami,
dogmatiki informbiroja niso spo-
sobni, da bi na mirno načelno
stališče naše partije odgovorili
na enak način. Ker z marksiz-
mom-leninizmom ne morejo bri-
niti neznanstvenih pojmovanj, se
branjajo tako, kakor se edino tudi
morejo braniti; ker nimajo prav,
se branijo s slepi in lažni, ner-
vno in hrupno, da bi vsaj tako
prevpili zavest resničnih demo-
kratov na svetu. Pri številnih
njihovih prozornih izmišljotinah,
ki se druga za drugo razbijajo ob
dotiki z jugoslovansko stvarnostjo,
ima posebno mesto vsekakor
tista, ki dokazuje tako imenovani
prestop Jugoslavije v imperialis-
tični tabor s trgovinskimi sporaz-
umi, katere je sklenila naša drža-
va s kapitalističnimi državami.

Dejstvo je, da Jugoslavija vzdr-
žuje in bo še nadalje vzdrževala
razširjena trgovinska izmenja-
va z drugimi državami, tako s
socialističnimi (v obsegu, kakor
bodo hotele), kakor tudi s kapita-
lističnimi, in sicer vedno na
podlagi enakopravnosti in samo v
korist graditve socializma pri
nas, to je v korist in nikdar pro-
ti koristim demokratske fronte
na svetu. Pri tem ni seveda prav-
ni nepravilnega. Nasprotno, da
je treba utrjevati trgovinske od-
nose z vsemi državami, so govori-
li in govorijo prav tisti, ki danes
vodijo nepravilno, škodljivo in
sovražno kampanjo proti naši
državi, kampanjo, v kateri nas
napadajo, ker trgujemo z zaho-
dom, t. j. delamo to, kar delajo
tudi druge socialistične države.

Sovjetska zveza ima trgovinske
pogodbe z Italijo, Norveško,
Svedsko, Indijo itd.

Madžarska je sklenila samo v
zadnjih 6 mesecih trgovinske spo-
razume s približno 15 kapitalisti-
čnimi državami. Z zahodom trgu-
je tudi Bolgarija, Češkoslovaška
in Poljska, pa imata vsaka po več
ko 50 trgovinskih pogodb z drža-
vami kapitalističnega sveta.

Edine države ljudske demokra-
cije, ki so dobile kredit od ban-
ke za izvoz in uvoz so Češkoslo-
vaška (23 milijonov), Madžarska
(7) in Poljska (40). S temi kre-
diti so naročili v ZDA rudniške
in druge naprave, Sovjetska zve-
za, Češkoslovaška in Poljska so
imale kredite za nabavo ameriš-
kih vojaških presežkov. Prve
vzhodnoevropske države, katerim
so ZDA deblokirale njihovo zla-
to, so bile Češkoslovaška, Ma-
džarska in Poljska. Prvo izmenja-
vo z zahodom sta začeli razvijati
Češkoslovaška in Poljska. Naj-
večji trgovinski sporazum socialis-
tičnih držav s kapitalističnimi
državami je sklenila Poljska z
Veliko Britanijo letos januarja.
Ta sporazum določa petletno obo-
jestransko trgovinsko izmenjavo
v vrednosti 260 milijonov funtov
(skoraj 55 milijard din).

Ob koncu pa list dodaja: »Napa-
di radija Moskve in ostalega
sovjetskega tiska proti Titu samo
pokažejo, da so tudi sovjeti ob-
veščeni o teh pogajanjih beogra-
dske vlade».

Zdi se nam, da »Giornale della
sera«, »Popolo«, »Quotidiano«,
»Momento sera« in podobni kakor
tudi radio Moskva in informbi-
rojevski tisk erjajo svoje infor-
macije iz istega vira.
(Iz »Borbe«)

Češkoslovaška izvažajo po pogod-
bi v Francijo fine tkanine, orod-
ne stroje, precizne instrumente,
električne in Dieslove motorje,
ceulozo, železniške pragove in
podobno, uvažajo pa podobno
od drugih kakor, poper, pomaran-
ce, konjak, rde, dele za trolejbu-
se, radijske aparate in aeronavtični
material.

Madžarska, Češkoslovaška in
Poljska imajo trgovinske spo-
razume z zahodnimi okupacijski-
mi Nemčiji. Madžarska po-
šilja v biconijo koruzo, železni-
ske vagonne in drugo blago do
vrednosti 15 milijonov dolarjev,
prejema pa stroje, barve in dru-
go blago do vrednosti 14 milio-
nov dolarjev. Češkoslovaška pre-
jema iz biconije za 19 milijonov
dolarjev kemikalije, izvažajo pa
stroje, vozila, premost, dele za
turbinne, živila in drugo v vred-
nosti 24 milijonov dolarjev. Pol-
jska ima pogodbe z vsemi treni
romani zahodne Nemčije v višini
približno 28 milijonov dolarjev za
obe stranki.

Češkoslovaška se je n. pr. v
sporazumih obvezala, da bo po-
leg različnih posiljkih tehnično po-
mogala, dala kapital ter ljudi za
montažo 13 velikih tovarn v Pa-
kistani, odnosno da bo poslala
stroje in dala strokovno pomoč
za graditve industrije v Indiji.
V sporazumu s Svedsko se je
CSR obvezala, da bo del njenega
izvoza (okrog 16 milijonov šved-
skih kron) deloma obračunan na
račun odplačila za nacionalizirana
švedska podjetja na Češkoslova-
škem. Češkoslovaški trgovinski
delegaciji v ZDA in Veliki Bri-
taniji bosta razpravljali tudi o
povračilu za nacionalizirano ame-
riško in britansko premoženje.

Delno so bile urejene angleške
terjatve za nacionalizirano premo-
ženje na Poljskem. Dogovorjena
je bila zamenjava poljskega pre-
moga, železa in jekla za argentin-
sko usnje in volno. S poljskim
premogom bodo plačali švicar-
sko premoženje, ki je bilo nacio-
nalizirano na Poljskem itd. itd.

Vse te in podobne pogodbe, ki
so jih sklenile socialistične drža-
ve z državami drugega ekono-
mskega sistema, kažejo samo to,
da so obtožbe proti socialistični Ju-
goslaviji zaradi njenih trgovin-
skih stikov in sporazumov zlobo-
ne, nepošteno. Hkrati pa take
pogodbe dokazujejo tudi to, da
v socialističnem svetu ni vsiljivosti.
Posamezne države nastopajo
na svetovnem trgu neorganizirano,
konkurenčno, prav tako kot
kapitalistične, in prodajajo šte-
vilne stvari, ki bi bile zelo po-
trebne za graditve socializma v
državah vzhodne Evrope. Tako
n. pr. kupuje Poljska v Turčiji
kobak, čeprav ga lahko dobi v
Jugoslaviji ali Bolgariji. Češko-
slovaška je v škodo Bolgarije po-
večala naročila tobaka v Turčiji
in Grčiji. Poljska in nekatere
druge ljudske demokracije izvažajo
v kapitalistične države orod-
ne stroje, tekstilne stroje, elek-
trične naprave, transformatorje
itd., čeprav so te naprave nujno
potrebne socialističnim državam.

Češkoslovaška pošilja v kapitalis-
tične države skoraj 99 odst. svo-
jega premoga, ki ga izvažajo, 71
odst. železa in jekla, nad polovi-
co železnih in jeklenih izdelkov,
nad 75 odst. volnenih tkanin in
nad 80 odst. volnenega prediva.

Glejte, med »grehe« naše par-
tije spada tudi to, ker je bila naša
partija mnenja, da je treba to

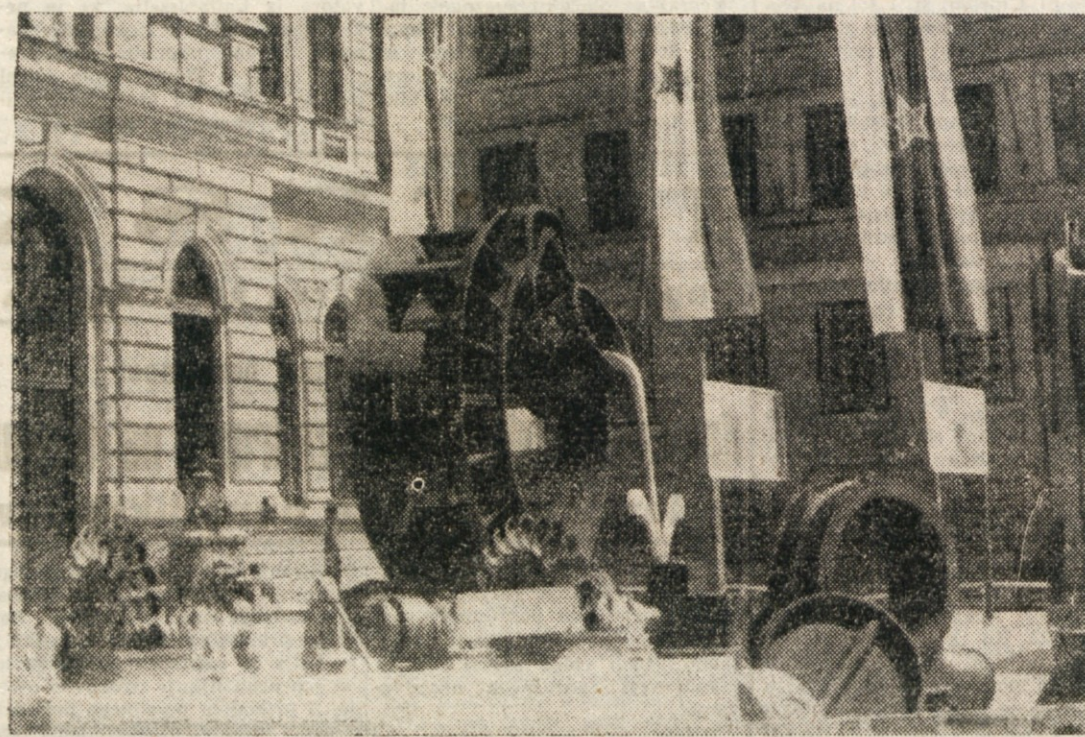
S PRVOMAJSKE PROSLAVE V LJUBLJANI. ZACETEK POVORKE.

nepravilno stanje in nezdruvo
konkurenco socialističnih držav
na svetovnem trgu zamenjati z
zdravo vskladitvijo interesov in
skupnim nastopanjem.

Omenjeni primeri vsekakor ni-
so najslabši. Čeprav trgovinski
stiki demokratskih držav nika-
r ne bi smeli škodovati demo-
kratičnim silam, ki jih koli na sve-
tu, pa je znano, da ima n. pr.
Češkoslovaška trgovinsko pogod-
bo z monarhistično atensko
vlado. Naša država, katere silo-
vito napadajo poleg drugih tudi
češkoslovaški klečepalnik pred
informbirojevskimi glavami, se
ni in se prav gotovo tudi nikoli
ni spustila v take nedovolje-
ne in nemoralne zveze z vlado,
ki se vojskuje proti svojemu
ljudstvu, najmanj pa bi ji po-
mogala za važnim materialom, ki ga
potrebuje jet vojni, v zamenja-
vo za tobak, suhe fige, grozdje,
pomaranče... Prav tako se naša

shalloven načrto, v najnovejšem
času pa je sklenila Madžar-
ska z Avstrijo po odobritvi upra-
ve za tako imenovano evropsko
gospodarstvo sodelovanje tudi
sporazum, po katerem bo pre-
jemala za svoje žito in druge pre-
dmete bombaž iz kontingenta
Marshallovega načrta, ki so na-
menjeni Avstriji.

Preostaja samo še vprašanje:
Zakaj potem zadržujemo proti na-
ši državi iz Moskve in po navo-
dilih tudi v državah ljudskih de-
mokracij tako gonjo vsakokrat,
ko začnemo razgovore ali pa
sklenemo trgovinsko pogodbo s
kakšno kapitalistično državo? Ju-
goslavija se je vse dotlej, dokler
se informbiro in njegove podruž-
nice v socialističnih državah ni-
so lotile poskusov, da bi z go-
spodarskimi sankcijami, zmanjša-
nim, preprečevanjem in kršit-
vami sklenjenih trgovinskih po-
godb, zavrlj graditev socializma

LJUBLJANA. — TITOV ZAVODI LITOSTROJ SO ZA 1. MAJ RAZSTAVILI SVOJE IZDELKE, NA NAPISNI DESKI PA SO NAPISALI: »TU SO DOKAZI, DA Z LASTNIMI SILAMI GRADIMO SOCIALIZEM IN S TEM ODVRČAMO VSE PODLE KLEVETE KRITIKOV INFORMBIROJA«.

država ne bi nikoli lotila tako
umazanih poslov kakor so to že
prej napravili bolgarski pristaši
Informbiroja, ko so pri nas ku-
pili koruzo, nas prevrtili in ko-
ruzno s posredovalci, prodali
krivnikom grškega ljudstva.

Posebna vrsta sporazumov so-
cialističnih držav s kapitalisti-
čnimi je posredna udeležba neka-
terih ljudskih demokracij pri
transakcijah v zvezi z Marshal-
lovim načrtom. Sovjetsko je u-
prava Marshallovega načrta odo-
brila 6 milijonov dolarjev kredita
za različne nabave na Češkoslo-
vaškem, Madžarskem in Polj-
skem. »New York Herald Tri-
bune« se je nekot tudi razbur-
jal, da izvažajo Francija v Poljsko
izdelke, ki jih dobiva po Mar-

in izpolnitev našega petletnega
plana, usmerjala pri svoji zuna-
negotvinski politiki v glavnem
k socialističnim državam. Mi smo
izvažali v te države naše najdra-
gejše izdelke, čeprav nismo
mogli pri njih tako lahko dobi-
ti to, kar smo potrebovali. Ker
pa nam sedaj nečjejo pošiljati iz
ZSSR in vzhodnoevropskih de-
mokratskih držav naprave ter
različne predmete, ki jih nujno
potrebujejo za izpolnitev našega
petletnega plana, jih bomo se-
veda poiskali na drugem mestu.

Jugoslavija bo še nadalje raz-
vijala trgovinske stike z vsemi
državami, ki to žele. Pri tem bo
imela stalno pred očmi graditev
socializma v naši državi.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Evropsko gospodarstvo na zasedanju ECK

Dne 10. t. m. se je pričelo v Zene-
vi zasedanje Evropske ekonomske
komisije, ustanove gospodarsko-
socialnega sveta OZN. Navzoči so
delegati vseh evropskih držav,
vključno ZSSR, in delegat ZDA.

Konferenca razpravlja o obsež-
nem poročilu, ki so ga izdelali
uradi komisije o razvoju evrop-
skega gospodarstva v 1948 in o
razvojnih tendencah za naprej.
Razen tega bodo delegati pretre-
sali delovanje komisije glede bolj-
še preskrbe Evrope s premogom,
jeklom, lesom, električno energijo
in specialnimi industrijskimi
stroji. Na dnevnem redu je še
predlog Sovjetske zveze izvesti
splošno preiskavo glede narašča-
joče brezposelnosti v mnogih ev-
ropskih državah. V zvezi s tem je
objavila ECK poročilo, po kate-
rem je v poslednjih 6 mesecih
znatno narasla brezposelnost prav
v najbolj obljubljenih evropskih
državah, zlasti v Belgiji, Danski,
Finski, Italiji ter v zapadni Nem-
čiji. Razpravljaljo bodo dalje o
predlogu za ustanovitve posebne-
ga odbora, ki bi skrbel za okre-
pitev trgovinskih izmenjav med
Vzhodno in Zgodovino Evropo. S
tem v zvezi dokazujejo uradniki
komisije, da bi gospodarski dvig
beih področij znatno napredoval,
ako bi vzhodne države močno po-
večale dobave živil na Zpad v

zamenjo za večje dobave industrijs-
kih strojev.

Poročilo o razvoju evropskega
gospodarstva v 1948, ki je bilo
izdelano pod vodstvom ekono-
mista Nicholas Kaldera, navaja
najprej, da se je evropska indu-
strijska proizvodnja povečala v
lanskem letu za 9 odst. Dosegla
je okrog 75 odst. proizvodnje
ZDA, medtem ko jo je pred vojni
presegala za eno tretjino. Ven-
dar pa je toliko napredovala, da
je prvič po vojni presegla višino
iz l. 1938. Bistven napredek je bil
dosežen na Vzhodu, pa tudi na
Zpadu, kjer so zlasti okrepli
nemsko proizvodnjo: od 40 odst.
predvojni proizvodnje v 1947 se
je dvignila lani na 64 odst. Evropska
proizvodnja jekla je narasla
lani nasproti 1947 za 28 odst.

Znatno se je izboljšal položaj
glede poljedelstva. Evropska
proizvodnja — brez ZSSR — je
lani dosegla 85 odst. predvojni
ravni, žitna proizvodnja Sovjet-
ske zveze pa je bila za 4 odst.
višja kakor l. 1940.

Obseg železniških prevozov blaga
po Evropi je v 1947 dosegel
predvojni stopnjo, lani pa se je
povečal za 13 odst. V Sovjetski
zvezi se je povečal obseg želez-
niških blagovnih prevozov za 19
odst., rečnih za 29 odst., tovorno
avtomobilski prevozi so narasli
za 23 odst., pomorski transporti
pa za 11 odst.

Poročilo meni, da je bilo nekaj
izboljšav glede finančne stabiliz-
acije, vendar pa poudarja, da
vlada še vedno v mnogih evrop-
skih državah močan inflacionis-
tični pritisk. Gibanje cen nav-
zgor se je deloma ustavilo,
10%-ni povzki v 1947 so se lani
izpremenili v 2-5%-ne. Mežde in
plače pa so se komaj povisale za
5 odst. Naložbe kapitalov v Evro-
pi so lani bile za četrtino višje ka-
kor v l. 1938. Kljub temu pa se
naložbe, ki so v 1948, brez Nem-
čije, znašale kot kupna moč okrog
5 milijard dolarjev, ne dosežejo
niti polovice kapitalov, ki so bili
prihiti tako lani investirani v ZDA.

Vrednost evropskega izvoza v
prekomorske dežele se je v 1948
povečala za okrog 770 milijonov
dolarjev, kar pomeni nasproti
1947 povprečje 30 odst. Presežena
je bila predvojni vrednost izvoza za
5 odst.

Obratno pa se evropske države
znižale uvoz iz 1947 lani za 360
milijonov dolarjev t. j. za 6 odst.
Vendar pa je lani evropski uvoz
presegal predvojnega (1938) še
vedno za 6 odst. Izpremembe v
uvozu so sledeče: uvoz iz ZDA in
Kanade se je znižal za blizu 1
milijardo dolarjev ali 30 odst.,
povečal pa se je za okrog 600 mi-
lijonov dolarjev (20 odst.) uvoz
iz drugih področij. (Po podatkih
Mednarodnega monetarnega fon-
da znaša deficit evropske trgo-
vinske bilance — ne zamenjaj
milijonov dolarjev nasproti 7.660
milijonov dolarjev v 1947. Toda
tri četrtine tega izboljšanja odpa-
da na Veliko Britanijo, ki spretno
izrablja možnosti plana ERP v
svojo korist — op. ur.).

Obseg medevropskih trgovin-
skih izmenjav je bil lani za okrog
1 milijardo dolarjev t. j. za 25
odst. višji. Kljub temu pa je vred-
nost trgovine med evropskimi
državami še vedno za 30 odst. ni-
žja od predvojnega.

Poročilo poudarja, da je glavna
težava pri večini držav pasivnost

plačilne bilance z ZDA in predlo-
ga kot rešitev dolgoročne investic-
ije ameriškega kapitala v Evro-
pi, (isto je pred dnevi zahteval
milanski 24 ORE za Italijo!), »po
primeru financiranja v britanskih
kolonijah v 19. stoletju« (!!!). To-
re nemože predlog pri sicer
treznem poročilu. Glede ERP-na-
črta posameznih evropskih drža-
v pravi poročilo, da ne upote-
vajo, da je Evropa celota, narasla
iz nekaterih celo izvirajo razdvo-
jalne tendence. Vprašanje pasiv-
nosti plačilne bilance pa bi se da-
lo v precejšnji meri rešiti s pove-
čanjem trgovine med Vzhodom in
Zpadom.

Dalje je zapisano, da izvajajo
ZDA politiko o omejevanju izvo-
za v Sovjetsko zvezo in Vzhodno
Evropo. Podobna tendenca se je
pojaviła zdej tudi v Zapadni Eu-
ropi n. pr. v Vel. Britaniji. Poro-
čilo ostro graja tendenco večine
evropskih držav doseči gospodarsko
avtaritijo (samozadostnost). Na ta način bo prišlo do še večje-
ga izoliranja posameznih evrop-
skih držav druge nasproti drugi,
ako bodo delali načrte vsak zase
in dokler bo veljal sistem samo-
stojnega nadzorstva zunanje trgo-
vine za vsako državo.

Kritika zadeva očito zapadno-
evropske države in je deloma po-
dobna izjavam evropskih ekono-
mistov. Glej n. pr. švicarsko-
francoski spor v zunanji trgovini.
Značilen je zaključek: »V de-
želi naravnih bogastev, kakor je
Sovjetska zveza, tendenca po sa-
mozadostitvi ne predstavlja nika-
ke ovire za dobro uporabo proiz-
vodnih faktorjev. Toda pri večini
evropskih držav bo taka tendenca
nujno nasprotovala smotni upo-
rabi delovne sile in surovini».

S trebuchom za kruhom- De Gasperijsva formula za rešitev brezposelnosti

Iz Pariza poročajo, da je ita-
ljanska vlada predložila upravi za
Marshallov načrt »ECA« načrt za
izselitev okrog 1 milijona Italijanov.
Ti naj bi se za stalno preseli-
li v prihodnjih štirih letih v
razne dežele sveta: po Evropi,
Severni in Južni Ameriki, Afriki
in Avstraliji.

V nasprotju z izjavami Depa-
rtierjev ministrov je izjavil šef
oddelka za delo pri ECA: »Brez-
poselnost v Italiji znova narašča,
in jo lahko imenujemo upravnje
evropske delovne sile št. 1. Po-
tem ko je vsled Zellerbachovih
navodil prišla »Confindustria«
prirediti na delavstvo z odpusti,
prihaja predlog, da začasno
odstopijo Italiji 10 parnikov za pre-
voz emigrantov. V letošnjem letu
naj bi izselili 222.000 ljudi. Do
1952 bi izselili v Argentino 500.000,
polovico vseh emigrantov 525.000,
10.150.000 ljudi letno bi sprejela
Kanada, Avstralija, Brazilija, Ve-
nezuela, ZDA 6.500-7.500, Afrika
5000. Od evropskih držav sprejme
Francija 109.000 stalnih izseljen-
cev, Švica 10.000, nekaj malega
Velika Britanija, Švedska in Hol-
landska.

Širite in citajte Primorski dnevnik!

JADRANSKI IRENDENTIZEM

ANGELO VIVANTE

Prispevek k diskusiji o avstrijsko-italijanskih odnosih

1

PREDGOVOR

V podnaslovu teh strani je že vsebovan njihov začetni namen: prispevati k stvari, ki doslej ni bila še nikdar obravnavana v krajevni Italiji, to je proučiti in pretrstati irendentizem, in sicer izven vsake retorike in lažiliterarne kuge, z najmanjšim deležem pristranosti, ki je možen človeku. In da bomo mogli o tem razpravljati, začnimo — držeč se dobrega načela starodavnikov — z razločevanjem. Prvič: ločiti moramo tisti irendentizem, ki res obstaja (Trident in Trst), od drugih irendentizmov, ki so — razen če se ne še enkrat porodijo — mrtvi ali pa, ki niso bili nikdar pri pravem življenju (Nica, Korzika, Malta, Ticino). In zakaj? (Tu samo postavim to ne brezkritično vprašanje, v Nici je Francija ravnala in še ravna s tistimi maloštevilnimi Italijani, ki se čutijo Italijane, slabše, mnogo slabše nego avstrijski centralizem). Potem je treba ločiti binom »Trident-Trst«, ki dve samski sestri tradicionalne retorike. Treba se je odločiti in prerežati ne-naravni izrastek, ki ju družijo, kajti četudi bi ju hoteli nalašč ustvariti, ne bi mogli najti dveh stvari, ki bi bili bolj bistveno različni med sabo v zgodovinski, narodnostnem, gospodarskem ozadiju, v družljajih, v odpornosti itd., itd.

Tako torej moramo vzeti v poštev le Trst in s Trstom Istro (ki je Trst — čeprav ne zgodovinski — njen glavni del), Gorico ter Vzhodno Furlanijo, ki jih res ni mogoče ločiti od Trsta. Evo tu »jadranski irendentizem«, čeprav morda ni več irendentizem, kakor bomo videli, bi ga strategija in taktika radi ponesli onkraj Reke na Hrvaško, retorika in literatura pa še dalje, pa čeprav do Kotora, kjer bi

se izlil v imperializem, vsekakor izven območja, ki si ga je tale raz-
prava začrtala. To delo hoče biti prispevek k diskusiji o avstrijsko-
italijanskih odnosih, kajti s tem da proučujemo in vzamemo v pre-
tres jadransko-julijski irendentizem, proučujemo in pretresamo na njihovi
najobčutljivejši točki odnose med Avstrijo in Italijo, in sicer ne samo
današnje, to je odnose med Italijo in avstro-ogorskim cesarstvom, zgra-
njeno na načelu dualističnega centralizma in centralističnega dualizma,
ampak tudi med državno ureditvijo bodočnosti, kakor koli naj se
že osredotoči v svojih zunanjih oblikah. Proučujemo torej politično
vprašanje o odnosih med italijanskim narodom, zbranim v politično
celoto, in med raznimi narodnostmi (vštevši Italijane Julijske krajine),
ki bolj ali manj intenzivno težijo na vzhodno jadransko obalo od
Vzhodnih Alp, od Karpatov, od Donave in Save; črta večje in nepo-
srednejše gravitacije, ki teče skozi Julijsko krajino, se izliva v Trst
in služi v prvi vrsti Trstu. V zvezi s tem je vsebovanih mnogo raznih
vprašanj o zavestnih in v sporazumih na Balkanu, o enotnosti Juž-
nih Slovanov itd., itd.

Kakor vsako raziskovanje, tako teži tudi to, pa naj se je posre-
čilo ali ne, za tem, da bi bilo priznanje svojega napora, to je, za
objektivnostjo. Pravim, da teži za objektivnostjo, ker je tudi zgo-
dovinska objektivnost ena od tistih mnogih stvari, ki jih mora človek
vzeti z običajno previdnostjo. Pisec te razprave ima svoje lastno sta-
viranje in nemože je, da bi bil brez njega; noče ga tajiti, toda
obenem se resno trudi, da ga ne bi vsiljeval. Če pa mora čisto igrati
vlogo »shudicevega zagovornika« in dokazovati, koliko protirendenti-
stičnega je v irendentizmu, ni to njegova krivda niti se mu ne zdi, da bi
izhajalo iz enostranskega gledanja na stvari. To izhaja iz pojasa
samega, ki je nastal in raste v vzdušju sanj in strasti in ki je bodisi
po svoji naravi bodisi zato, ker so ga umetno osamlili, nezdržljivi
s trpkimi in grobnimi tokovi resničnosti, to je z desetim in stvar-
nostjo. Ta naš sestavek pa noče biti predvsem izbor in pregled stvar-
nih dejstev, ki naj bi služili za podlago bodočim razpravljanjem. Toda
stvarna dejstva kot taka pomagajo malo ali nič, kakor koli naj
jih že obrabamo, nestvarnim težnjam julijanskih separatistov. To raz-
iskovanje torej pušča namenoma ob strani vsako etično-juridično
razlaganje in prikazuje bolj nasprotujoče si sile kakor pa naspro-
tujoče si pravice. (Sicer pa — kje je ločnica med silo in pravico?).
Tia, na katerih hočemo razpravljati, mnogim ne prijaajo; brezdomno
pa so za Italijane manj spolzka in morda tudi manj nevarna kakor

druga tla, s katerih bi julijsko vprašanje zdrknilo že s tem, ko bi
bilo nanje postavljeno.

Ce bi pri tem razpravljanju opustili načelo sile, ki ga moramo
ceniti po njegovem današnjem obsegu in do neke mere tudi po nje-
govem bodočem razvoju, bi zašli v slepo ulico. Kako naj bi kratki
julijskim Slovanom njihovo pravico, da se upirajo vsem oblikam asi-
milacije, celo naravni asimilaciji okolja? Da potem, ko so bili deset
stoletij organska snov za druge, hočejo končno biti Slovani? Na to
je pred več kakor tridesetimi leti opozarjal Ruggero Bonghi, ki gotovo
ni bil internacionalistični duh, s temile prenoskih besedami: »Trdititi,
da Slovani nimajo pravice bivati v Julijski krajini, bi bilo smešno;
zahtevati, da morajo zato, da bi tam bivali, pozabiti, kdo so, bi bilo
brezumno...« Tako se teoretični in idealni pravici Italijanov upira
prav tako teoretična in idealna pravica Slovanov in tako se pre-
rekanje zamotava v nerazrešljivi vozel.

Resda Italijani naglašajo neko posebno pravico do nadvladanja
in do asimilacije, pa čeprav nasilne, in to svojo pravico izvajajo iz
kulture in civilizacije. To je pravica, iz katere je neki znanstvenik,
ki je zelo pogostoma in ne vedno upravičeno v nacionalističnih ustitih.
Ludwig Gumplowicz, sociolog-teoretik narodne borbe kot tvorca na-
predka, dokazoval krivivost nekega prestrogega in prepovednega je-
zikovnega izenačenja med avstrijskimi narodi. Toda Gumplowicz je
pred tridesetimi leti govoril o neki svoji sedanjosti, ki je za nas že
skoraj preteklost, ne da bi si lastil bodočnost, in njegove pripombe
o ljudskih govorih, ki še niso dosegle do pisanega jezika, so se
že takrat mogle zelo nepopolno nanašati na Slovence in Hrvatke. Kako
se dandanašnji tudi ta pretirano hvalisav pravica izpreminja za ti-
stega, kdor jo motri ne na vrhuncu, ampak na podnožju naroda, ne
v varljivih obdobjih neke umetnosti in neke znanosti, ki sta last
izbrancev, ampak v skromnejših, toda verodostojnejših kazalnih
razirjenih in razširjenih se omike človečanstva. Kako je ta stara ci-
vilizacija lenoba in počasna v svojem širjenju in kako jo ona druga,
ki je bila komaj včeraj krščena, skuša v krepki vnetosti doteči, če
že ne prehiteti to, je najzlastnejša ugotovitev tega razmisljanja,
pri čemer pa je treba dodati tudi to, da odgovornosti za to ni mogoče
zvrčati v celoti na vodeče plasti naroda. Vsekakor pa niti iz tega
niti iz drugih rezultatov tega raziskovanja ne izhajajo nikakih za-
ključkov. Strani, ki sledijo, težijo za tem, da bi bile zgodovinske
kljuke in zgodovina — je zelo dobro dejal, ne vem več kdo — nikdar
ne izjavya zaključkov.

Naj si na koncu dovolim še neko posebno opazko. Pisec te razpra-
ve, ki je po svojem duševnem ustroju nenaklonjen ali celo mnogih
ovirah skrajno nasproten mnogim nacionalnim in še bolj nacionalis-
tičnim naziranjem, bi morda s to svojo usmerjenostjo utegnil pred-
stavljati za nekatere neke vrste predosek, češ da je nezmožen za
grabitni in vrednotni pojav, ki ga proučuje. Toda avtor pričujočega
eseja se po strogem izprašanju vesti čuti v tem oziru popolnoma
mirnega. Njegova nacionalna mlačnost mu je morda utegn